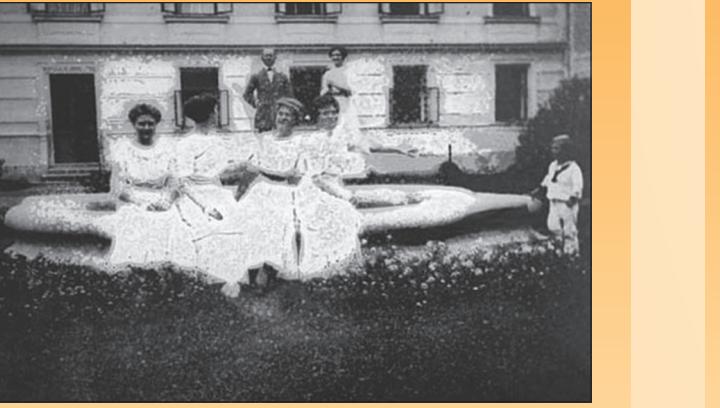

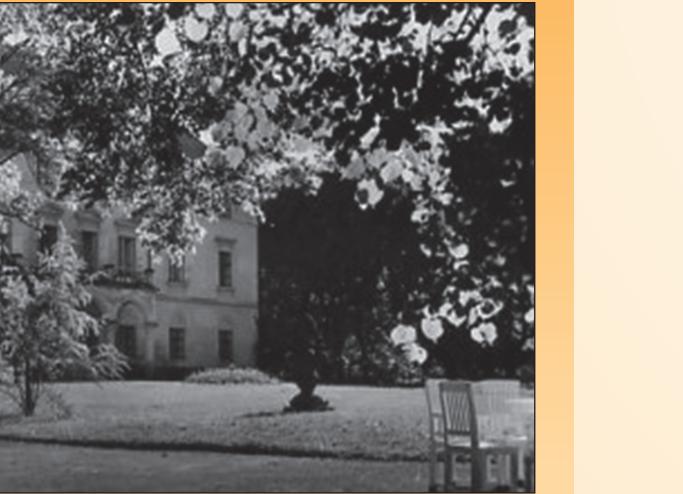
Zdechovický zámecký park

Park zámku ve Zdechovicích byl vybudován jako součást zámeckého areálu po roce 1807 na základě přání tehdejšího majitele zámku hraběte Karla z Paarů. Zadání projektu předcházela potřeba vybudování adekvátního místa pro odpočinek a relaxaci obyvatel zámku, jakožto i pro potřeby zdrojů obživy - pěstování plodin, ovoce i chov drobné zvěře pro celé šlechtické sídlo. Součástí zámeckého areálu byl i velkostatek s chlévou, stápkou a pivovarem, resp. lihovarem.

Prvotní projekt parku připravil inženýr Pistor a sice se střední částí ve stylu barokním (aleje), zbytek v anglickém, přírodně krajinářském, jak bylo tehdy při budování zámeckých zahrad a parků obvyklé. Park se začal tvořit na ploše cca 10 hektarů severně od zámecké budovy, na území neudržovaného lesa a luk, které oddělovaly budovu zámku od rybníka (dnes Pazderny nebo také Zdechovického). Celé toto území, patažmo i zámek, bylo později obestavěno kamennou zdí, a byl tak vytvořen samostaný uzavřený celek uprostřed obce. Dnes označujeme území určené pro park výměrou 16,5 hektarů. Postupnými pracemi a úpravami této rozsáhlé plochy divoké zeleně se podařilo vybudovat pravidelnou parkovou a zahradní strukturu s centrální hlavní osou jih-sever a dvěma souběžnými lipovými alejemi po obou stranách, doplněnými zalesněnými plochami se vzrostlymi listnatými stromy. Ty plnily různé funkce jako háj, sad, obora apod. Ve svém výškovém řezu se park skládá ze dvou výškových liníí s přechodem zhruba v jedné čtvrtině území, kde se v centrální ose nacházelo schodiště. Kniha Umělecké památky Čech ve svém čtvrtém díle pod heslem Zdechovice (Pardubice) uvádí, že se

cca r. 1910
Otto Mettal s rodinou
V r. 1889 koupil Zdechovice Jan Schebek pro svého zetě Ottu Mettala (zemřel r. 1923). Rodina Mettalů pobývala na zámku až do poválečné konfiskace po r. 1945.

asi 30. léta 20. stol.
Průhled ze zahrady na zámek

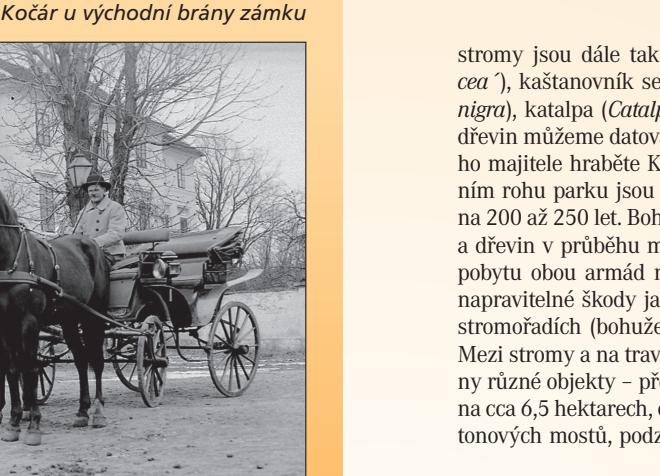
Z obecní kroniky...

„Na severní straně od zámku rozkládá se rozsáhlý park, dílem anglický, dílem francouzský, měřící 20 jiter 821 čtverečních sáhů. V tomto parku nalézá se též zelinářská zahrada a školka ovocného stromoví...“

jedná o park s barokní osovou dispozicí a o dvou výškových úrovních. Z této doby pochází i krátký záznam z roku 1891, který můžeme citovat z obecní kroniky Zdechovic.

Z této několika vět patrné je, že se majitelům podařilo realizovat svůj původní záměr - a park splňoval jak odpočinkovou funkci, tak i hospodářskou. S tím souvisí i pozdější vybudování dvou vodních ploch na tomto území a využití té měř rovnoběžně protékajících potoků na východní a západní straně parku. V severovýchodním cípu území byl vybudován koncem 19. století větší z rybníků - a to „Zámecký“ rybník. Funkce této vodní plochy byla zřejmě spíše krajinná a rekreační, avšak s možností rybolovu. Zámecký rybník tak dotvářel celkovou atmosféru a stal se pravděpodobně součástí dančí obory, která zabírala tuto část parku. Na protější západní straně byl později vybudován menší rybníček zvaný „Sádka“. Jak jeho název napovídá - už v době vybudování byla jeho funkce jednoznačně hospodářská - jednalo se o chovný rybník, resp. o zařízení na uložení vylovených ryb z ostatních rybníků na panství. Obě vodní plochy měly také zcela jisté funkci vodohospodářskou (zavlažování, zdroj vody pro velkostatek a oboru).

r. 1930

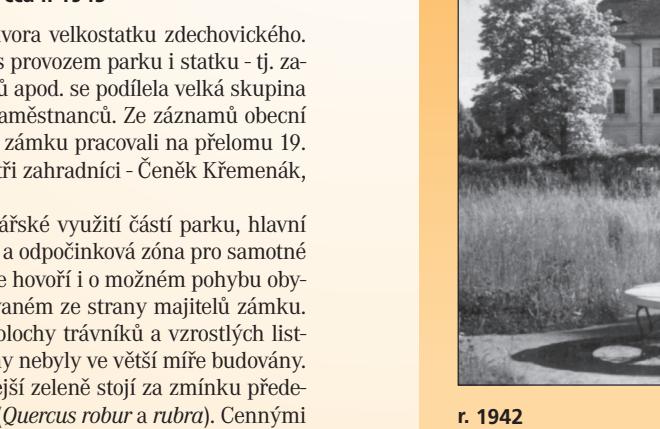
Jediný dochovaný snímek původního osvětlení (v pozadí).

Kočár u východní brány zámku

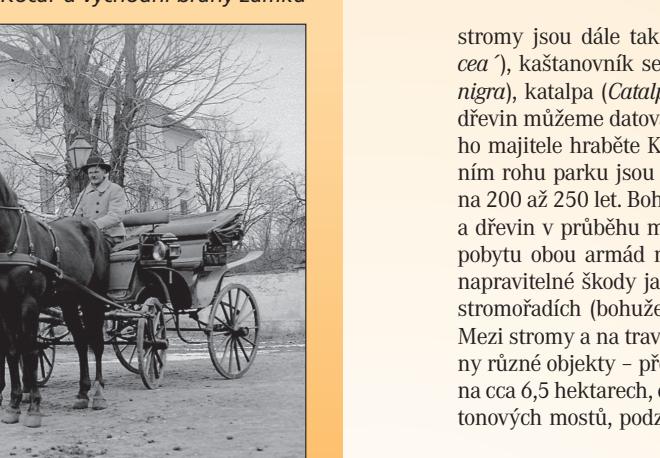
Pohled na kašnu a centrální osu parku

cca r. 1945

r. 1942
Kruhová lavička před schodištěm a severní průčelí zámku

r. 1930

Jediný dochovaný snímek původního osvětlení (v pozadí).

Kočár u východní brány zámku

stromy jsou dále také červený buk (*Fagus sylvatica 'Atropunice'*), kaštanovník setý (*Castanea sativa*), borovice černá (*Pinus nigra*), katalpa (*Catalpa bignonioides*). Vysazení těch nejstarších dřevin můžeme datovat přibližně do r. 1810 za přičinění tehdejšího majitele hraběte Karla Paara. Některé stromy v severozápadním rohu parku jsou však ještě starší a jejich věk je odhadován na 200 až 250 let. Bohužel špatnou a neobornou údržbou zeleně a dřevin v průběhu minulých desetiletí a destruktivními účinky pobytu obou armád na tomto území utrpěla původní zeleně napravitelné škody jak na jednotlivých solitérech, tak na celých stromořádích (bohužel zcela citelně i na obou lipových alejích). Mezi stromy a na travnatých plochách zde byly vojsky vybudovány různé objekty - především autopark se zpevněnými plochami na cca 6,5 hektarech, dálé polní prádelny, cvičiště pro stavbu ponotonových mostů, podzemní a nezajištěná tlučiště ropných paliv, podzemní vodojemy a studně, divoké skládky pro kasárna s 600 vojáky, a mezi stromy nechyběl ani budova kina.

Kromě udržované zeleně, cest a vodních ploch patří do parku i prvky výzdoby a užitných funkcí. Ve zdechovickém parku, byť se nejdalo o významné a rozsáhlé panství, najdeme i tyto rysy. Především se jedná o sochy „Čtyř ročních období“ z 18. století, původně umístěné na severním okraji parku (jejich smutný osud je popsán

v samostatném článku), dále pak altány a tenisový kurt. V průběhu 19. století byla vybudována v horním stupni zahrady před severním průčelím kamenná kašna s fontánkou - byl to charakteristický prvek v parku uvozující celou centrální linii, pokračující pak severním směrem. Kašna je vděčný a významný objekt, zahracený na mnoha dochovaných fotografiích. Dodávka vody do zámku byla zajištěna samospádem ze zámecké studánky západně od hřbitova, odkud voda přítékala dřevěným potrubím do kamenné nádrže v přízemí zámku v jeho severozápadním rohu. Přebytek vody napájal kašnu. Její fragmenty jsou patrné ještě v dobách pobytu armády ČSR v padesátých letech 20. století. Později byla zcela zlikvidována a prostranství bylo upraveno pro nástupu vojsk.

...

Přechod mezi výškovými úrovněmi parku tvorilo kamenné schodiště zdobené kamennými vázami. Taktéž jejich osud byl po konfiskaci zámku v r. 1945 zpečetěn. Zbytky této výzdoby se podařilo, ať již náhodně nebo cíleně, zachránit v suti v zavěšených jámách na různých místech parku. Některé kusy ze zničených částí této vzácné soch dokonce sloužily vojskům jako stavební materiál nebo jako atraktivní cíl pro střelbu z pistole.

v samostatném článku), dále pak altány a tenisový kurt. V průběhu 19. století byla vybudována v horním stupni zahrady před severním průčelím kamenná kašna s fontánkou - byl to charakteristický prvek v parku uvozující celou centrální linii, pokračující pak severním směrem. Kašna je vděčný a významný objekt, zahracený na mnoha dochovaných fotografiích. Dodávka vody do zámku byla zajištěna samospádem ze zámecké studánky západně od hřbitova, odkud voda přítékala dřevěným potrubím do kamenné nádrže v přízemí zámku v jeho severozápadním rohu. Přebytek vody napájal kašnu. Její fragmenty jsou patrné ještě v dobách pobytu armády ČSR v padesátých letech 20. století. Později byla zcela zlikvidována a prostranství bylo upraveno pro nástupu vojsk.

...

Přechod mezi výškovými úrovněmi parku tvorilo kamenné schodiště zdobené kamennými vázami. Taktéž jejich osud byl po konfiskaci zámku v r. 1945 zpečetěn. Zbytky této výzdoby se podařilo, ať již náhodně nebo cíleně, zachránit v suti v zavěšených jámách na různých místech parku. Některé kusy ze zničených částí této vzácné soch dokonce sloužily vojskům jako stavební materiál nebo jako atraktivní cíl pro střelbu z pistole.

v samostatném článku), dále pak altány a tenisový kurt. V průběhu 19. století byla vybudována v horním stupni zahrady před severním průčelím kamenná kašna s fontánkou - byl to charakteristický prvek v parku uvozující celou centrální linii, pokračující pak severním směrem. Kašna je vděčný a významný objekt, zahracený na mnoha dochovaných fotografiích. Dodávka vody do zámku byla zajištěna samospádem ze zámecké studánky západně od hřbitova, odkud voda přítékala dřevěným potrubím do kamenné nádrže v přízemí zámku v jeho severozápadním rohu. Přebytek vody napájal kašnu. Její fragmenty jsou patrné ještě v dobách pobytu armády ČSR v padesátých letech 20. století. Později byla zcela zlikvidována a prostranství bylo upraveno pro nástupu vojsk.

...

Přechod mezi výškovými úrovněmi parku tvorilo kamenné schodiště zdobené kamennými vázami. Taktéž jejich osud byl po konfiskaci zámku v r. 1945 zpečetěn. Zbytky této výzdoby se podařilo, ať již náhodně nebo cíleně, zachránit v suti v zavěšených jámách na různých místech parku. Některé kusy ze zničených částí této vzácné soch dokonce sloužily vojskům jako stavební materiál nebo jako atraktivní cíl pro střelbu z pistole.

v samostatném článku), dále pak altány a tenisový kurt. V průběhu 19. století byla vybudována v horním stupni zahrady před severním průčelím kamenná kašna s fontánkou - byl to charakteristický prvek v parku uvozující celou centrální linii, pokračující pak severním směrem. Kašna je vděčný a významný objekt, zahracený na mnoha dochovaných fotografiích. Dodávka vody do zámku byla zajištěna samospádem ze zámecké studánky západně od hřbitova, odkud voda přítékala dřevěným potrubím do kamenné nádrže v přízemí zámku v jeho severozápadním rohu. Přebytek vody napájal kašnu. Její fragmenty jsou patrné ještě v dobách pobytu armády ČSR v padesátých letech 20. století. Později byla zcela zlikvidována a prostranství bylo upraveno pro nástupu vojsk.

...

Přechod mezi výškovými úrovněmi parku tvorilo kamenné schodiště zdobené kamennými vázami. Taktéž jejich osud byl po konfiskaci zámku v r. 1945 zpečetěn. Zbytky této výzdoby se podařilo, ať již náhodně nebo cíleně, zachránit v suti v zavěšených jámách na různých místech parku. Některé kusy ze zničených částí této vzácné soch dokonce sloužily vojskům jako stavební materiál nebo jako atraktivní cíl pro střelbu z pistole.

v samostatném článku), dále pak altány a tenisový kurt. V průběhu 19. století byla vybudována v horním stupni zahrady před severním průčelím kamenná kašna s fontánkou - byl to charakteristický prvek v parku uvozující celou centrální linii, pokračující pak severním směrem. Kašna je vděčný a významný objekt, zahracený na mnoha dochovaných fotografiích. Dodávka vody do zámku byla zajištěna samospádem ze zámecké studánky západně od hřbitova, odkud voda přítékala dřevěným potrubím do kamenné nádrže v přízemí zámku v jeho severozápadním rohu. Přebytek vody napájal kašnu. Její fragmenty jsou patrné ještě v dobách pobytu armády ČSR v padesátých letech 20. století. Později byla zcela zlikvidována a prostranství bylo upraveno pro nástupu vojsk.

...

Přechod mezi výškovými úrovněmi parku tvorilo kamenné schodiště zdobené kamennými vázami. Taktéž jejich osud byl po konfiskaci zámku v r. 1945 zpečetěn. Zbytky této výzdoby se podařilo, ať již náhodně nebo cíleně, zachránit v suti v zavěšených jámách na různých místech parku. Některé kusy ze zničených částí této vzácné soch dokonce sloužily vojskům jako stavební materiál nebo jako atraktivní cíl pro střelbu z pistole.

v samostatném článku), dále pak altány a tenisový kurt. V průběhu 19. století byla vybudována v horním stupni zahrady před severním průčelím kamenná kašna s fontánkou - byl to charakteristický prvek v parku uvozující celou centrální linii, pokračující pak severním směrem. Kašna je vděčný a významný objekt, zahracený na mnoha dochovaných fotografiích. Dodávka vody do zámku byla zajištěna samospádem ze zámecké studánky západně od hřbitova, odkud voda přítékala dřevěným potrubím do kamenné nádrže v přízemí zámku v jeho severozápadním rohu. Přebytek vody napájal kašnu. Její fragmenty jsou patrné ještě v dobách pobytu armády ČSR v padesátých letech 20. století. Později byla zcela zlikvidována a prostranství bylo upraveno pro nástupu vojsk.

...

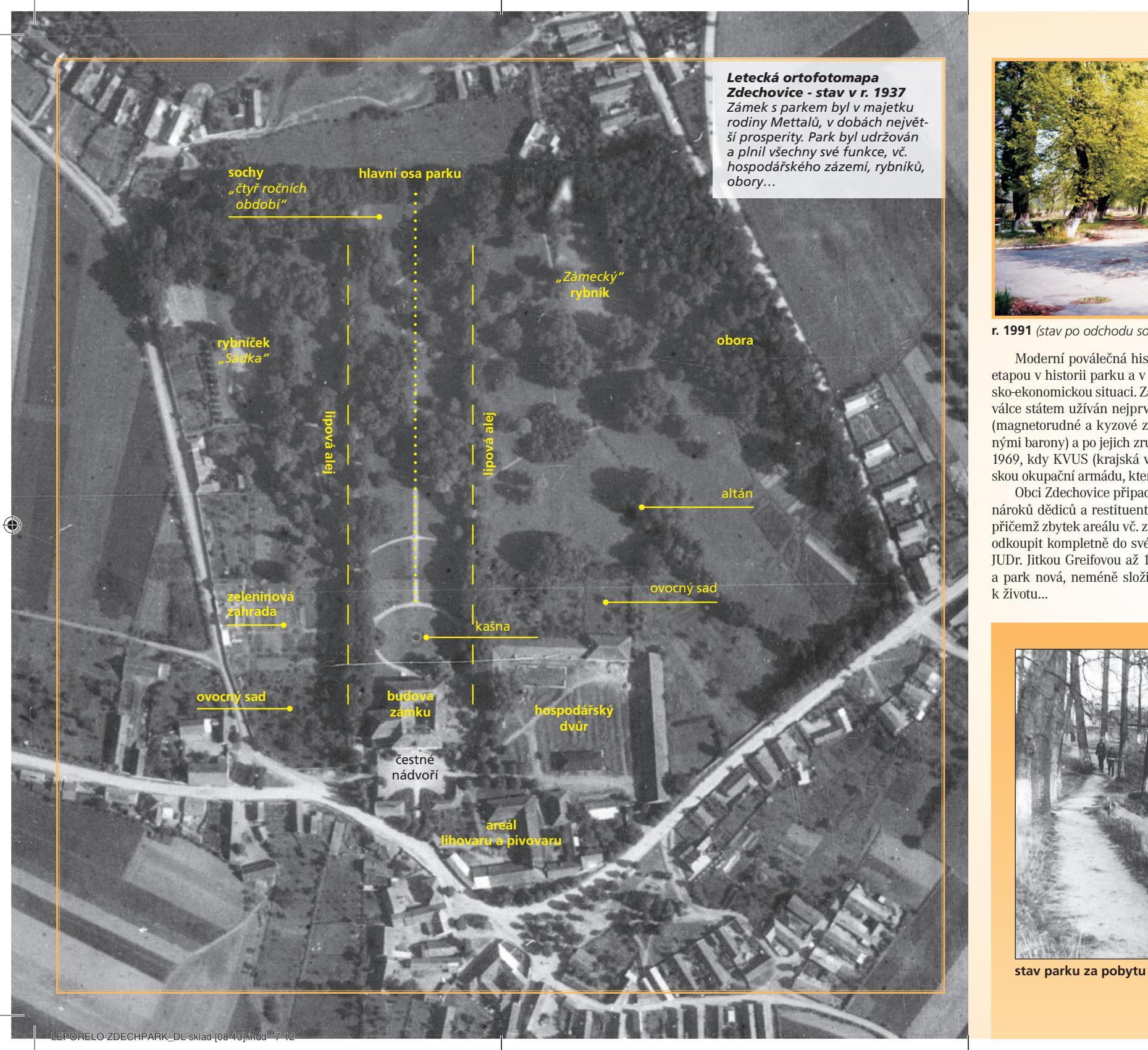
Přechod mezi výškovými úrovněmi parku tvorilo kamenné schodiště zdobené kamennými vázami. Taktéž jejich osud byl po konfiskaci zámku v r. 1945 zpečetěn. Zbytky této výzdoby se podařilo, ať již náhodně nebo cíleně, zachránit v suti v zavěšených jámách na různých místech parku. Některé kusy ze zničených částí této vzácné soch dokonce sloužily vojskům jako stavební materiál nebo jako atraktivní cíl pro střelbu z pistole.

v samostatném článku), dále pak altány a tenisový kurt. V průběhu 19. století byla vybudována v horním stupni zahrady před severním průčelím kamenná kašna s fontánkou - byl to charakteristický prvek v parku uvozující celou centrální linii, pokračující pak severním směrem. Kašna je vděčný a významný objekt, zahracený na mnoha dochovaných fotografiích. Dodávka vody do zámku byla zajištěna samospádem ze zámecké studánky západně od hřbitova, odkud voda přítékala dřevěným potrubím do kamenné nádrže v přízemí zámku v jeho severozápadním rohu. Přebytek vody napájal kašnu. Její fragmenty jsou patrné ještě v dobách pobytu armády ČSR v padesátých letech 20. století. Později byla zcela zlikvidována a prostranství bylo upraveno pro nástupu vojsk.

...

Přechod mezi výškovými úrovněmi parku tvorilo kamenné schodiště zdobené kamennými vázami. Taktéž jejich osud byl po konfiskaci zámku v r. 1945 zpečetěn. Zbytky této výzdoby se podařilo, ať již náhodně nebo cíleně, zachránit v suti v zavěšených jámách na různých místech parku. Některé kusy ze zničených částí této vzácné soch dokonce sloužily vojskům jako stavební materiál nebo jako atraktivní cíl pro střelbu z pistole.

v samostatném článku), dále pak altány a ten

**Letecká ortofotomap
Zdechovice - stav v r. 1937**
Zámek s parkem byl v majetku rodiny Mettalů, v dobách největší prosperity. Park byl udržován a plnil všechny své funkce, vč. hospodářského zázemí, rybníků, obory...

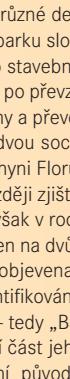
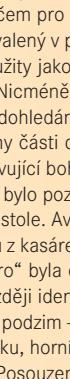

r. 1991 (stav po odchodu sovětské armády)

r. 2011 Čištění a odvoz odpadu ze severní části parku

Část sochy „Léto“ po vyzvednutí z odpadní jámy a záběr z restaurátorské dílny

stav parku za pobytu sovětské armády

„Zámecký“ rybník s částí obory; vlevo „důstojnická“ stezka

Smutný příběh „čtyř ročních období“

Téměř tragický příběh nejvýznamnějšího souboru uměleckých děl původně umístěného v zámeckém parku jako by kopíroval smutný osud celého zámeckého parku ve 2. polovině 20. století. Odráží v sobě obrovské pohrdání a neuctu k historickým a uměleckým hodnotám zrcadlícím se v životech a osudech našich předků, se kterou jsme se setkávali ve větší či menší míře po celém území naší vlasti. Jedním ze smutných dědictví této neblahé historie je i zdechovický soubor soch představujících alegorii čtyř ročních období...

Příběh znovuzrození těchto uměleckých artefaktů začal krátce po odchodu sovětských vojsk ze zámku, k němuž došlo 21. srpna 1990. Zámek s parkem získala do majetku obec Zdechovice. V té době již žádná ze soch alegorií čtyř ročních obdob nestála na svém místě – nejsevernější části parku. Můžeme se jenom domnívat koho a kdy napadlo začít devastovat toto dílo, proč tak dráždilo osazenstvo zámku, proč nebyly nikdy podniknuty kroky na jeho záchranu, či převoz do bezpečí. Bohužel doba tomu nahrávala, a tak se možná z neznalosti, nenávisti či jen obyčejné nedůstojné zábavy, sochařská a dekorativní výzdoba parku pro obyvatele zámku stala terčem pro různé destruktivní úmysly či „střelecké pokusy“. Největší kus poválený v parku sloužil pro posezení členů armády, různé části soch byly použity jako stavební materiál pro opravu severní zdi parku.

Nicméně po převzetí zámku byly části soch zasazeny do pomoci sovětských vojáků dohledány a převezeny na dům obecního úřadu. Celkem byly shromážděny části dvou soch. Větší zbylou část z nich – torzo ženské figury představující bohyňu Floru – tedy alegorii „Jara“ se zachovala ve větší úplnosti.

Jak bylo později zjištěno tato socha evidentně sloužila jako cíl pro střílebnu

Po výzvednutí a přepravě vojenskou sklápečkou z kasáren na dvůr obce vznikly na sochách další šrámy. A hlava sochy „Jara“ byla objevena dokonce v Praze(!). Menší nalezené fragmenty byly později identifikovány jako součást samostatné původní sochy alegorizující podzim – tedy „Bakhus“. Dolní část byla zazděna v severní ohradní zdi parku, horní část jeho těla byla vylovena ze zámeckého rybníka.

Posouzení původu i ocenění provedli znalcí – manželé Paukertovi

z Pardubic

se závěrem,

že jde o kvalitní sochy z dílny barokního sochaře

M. B. Brauna,

resp. jeho školy.

Každá ze soch byla oceněna částkou až 500 000,- Kč.

Obci se podařilo

realizovat

záchranný

plán

a tyto dochované fragmenty zrestauroval

akademický sochař a restaurátor p.

Karel

Krátký

z Pardubic

do podoby původních soch – „Jaro“ a „Podzim“.

Obec však měla informace o dalších sochách, doplňujících kompletní

soubor alegorií čtyř ročních období, které potvrzovala i vyjádření paní Boženy Greifové z Prahy Bubenče (manželka JUDr. Kristiana Greifa) a Jana Greifa (restituent, otec JUDr. Jitky Greifové a bratr JUDr. Kristiana Greifa).

Ti shodně uváděli, že u severní ohradní zdi parku stály skutečně celkem čtyři alegorické sochy čtyř ročních období z dílny citovaného mistra barokního sochařství. Tento fakt se potvrdil celkem nedávno při první etapě čištění severní části parku, kde armáda kdysi řídila zřejmě odpadní jámu.

V ní se kromě odpadu všeho druhu našly trosky dalších dvou soch – Zimy

a Léta. Také tyto kusy jsou nyní v péči restaurátorů. Zde obec nechá pořídit kopie těchto soch a vystaví je v parku, není zatím rozhodnuto, stejně jako nedokážeme odhadnout, jaká překvapení nás ještě v dalších etapách revitalizace zámku ve Zdechovicích očekávají.

Zpracovali:

Ing. Robert Chutic,

Ing. Kateřina Dvořáková, DiS.,

Bc.A. Tomáš Rondzik

na základě historických pramenů v majetku Obce Zdechovice, soukromých archivů,

zdrojů v NPU ČR a veřejně přístupných informací. 2013 © Vydala Obec Zdechovice.

www.zdechovice.cz